

Nr 99

Av herr Hermansson m. fl., om tillskapande av nedrustningszoner.

(Lika lydande med motion nr 74 i Första kammaren)

»Den konsultativa gruppen är enhälligt av den åsikten att alla problem och övergångssvårigheter i samband med avrustning kan mötas genom lämpliga nationella och internationella åtgärder. Det kan således icke be-
tvivas att om de resurser, som nu har militär användning, överfördes till fredligt bruk, så skulle det vara en förmån för alla länder och leda till en förbättring av världens ekonomiska och sociala förhållanden. Ett genomförande av allmän och total avrustning skulle vara en oblandad välsignelse för hela mänskligheten.»

Till denna slutsats kom enhälligt den expertgrupp bestående av personer från länder med olika ekonomiska system och på olika stadier av ekonomisk utveckling som tillsattes av förre generalsekreteraren för Förenta Nationerna, Dag Hammarskjöld, med uppgift att studera de ekonomiska och sociala följderna av en avrustning. I den avgivna rapporten — nu tillgänglig även på svenska språket under titeln Avrustningens ekonomiska och sociala konsekvenser (Svenska fredskommittén) — ges en utförlig och övertygande motivering för den återgivna slutsatsen.

Expertkommittén understryker att de höga militärutgifterna inte endast är en allvarlig politisk fara, utan också en tung ekonomisk och social börda för de flesta länder. Dessa utgifter lägger beslag på stora mänskliga och materiella resurser av alla slag, resurser som kunde användas för att öka ekonomisk och social välfärd över hela världen. Kommittén utgår från beräkningen att världen ger ut omkring 600 miljarder kronor årligen för militärt bruk. Detta motsvarar ungefär hälften av världens totala bruttokapitalbildning. Det är åtminstone två tredjedelar av — enligt några uppskattningar av samma storleksordning som — alla underutvecklade länders hela nationalinkomst.

Det finns så många anspråk som tävlar om nyttig användning av de resurser som frigjorts genom avrustning, att det verkliga problemet är att uppställa en prioritetsskala, framhåller expertkommittén. De mest trängande av dessa behov skulle utan tvivel redan ha fyllts om inte kapprustningen varit. Bland de behov som nämns är: ökad individuell konsumtion, större investeringar i industri och jordbruk, olika sociala investeringar, vetenskap-

lig grundforskning på hittills försummade områden och gemensamma internationella företag av krävande slag.

Expertkommittén har mycket grundligt undersökt de problem i fråga om att upprätthålla den ekonomiska verksamheten och sysselsättningens totalnivå och specifika problem, som skulle uppstå vid en allmän och total avrustning. Den påpekar att i alla länders ekonomiska liv förekommer ständigt förändringar av mönstret för efterfrågan och i fördelningen av produktionsresurserna. Den omfördelning av produktionstillgångar som skulle åtfölja avrustningen är i många avseenden endast ett specialfall av den ekonomiska tillväxtens problem. Man kommer till slutsatsen att det ej bör visa sig svårt att upprätthålla effektiv efterfrågan inför en avrustning. Även de anpassningsproblem, som uppstår i speciella sektorer och områden av det ekonomiska livet, bör kunna lösas utan större svårigheter.

Avrustning skulle med nödvändighet få en gynnsam inverkan på utvecklingen av de internationella relationerna, framhåller kommittén. Den minskade internationella spänningen skulle skapa en god utgångspunkt för sänkning av tullmurar och för en modifikation av existerande handelsöverenskommelser och handelsvanor. Stor betydelse skulle en avrustning kunna få genom att möjliggöra en markerad ökning i tillväxttakten för de resurser som avsättes till investering för produktiv utveckling i de underutvecklade länderna.

Om det önskvärda i att världen kommer fram till en allmän och total avrustning torde en överväldigande majoritet vara överens. Trots de stora ansträngningar som gjorts har det emellertid visat sig mycket svårt att komma fram till praktiska resultat. Vissa framsteg har emellertid gjorts, varav det viktigaste är det partiella förbudet mot kärnvapenprov. De långvariga förhandlingar som bedrivits i olika sammanhang, senast inom FN:s nedrustningskonferens i Genève, har fört fram viktigt material och vissa lösningar som i framtiden kan komma till användning, men har icke förmått lösa de svåra knutar som hittills hindrat avgörande åtgärder för nedrustning.

Genom Sveriges företrädare vid nedrustningskonferensens förhandlingar har betydelsefulla insatser gjorts. Det finns en stark stämning för att vårt land skulle ta ytterligare initiativ i nedrustningsfrågan, motiverade bl. a. med dess långa fredstraditioner och ställning som ett alliansfritt land. Ett litet land har givetvis begränsade möjligheter att påverka den internationella utvecklingen och de hänsynstaganden hos stormakterna, som är av så avgörande vikt när det gäller att uppnå resultat för kravet på nedrustning. Det har emellertid visat sig att svenska initiativ tidigare haft en viss framgång på internationell nivå. Vi vill erinra om det betydelsefulla initiativ som sammanfattats under namnet Undénplanen och som tillmätts stor betydelse.

Vi vill här framföra tanken om att utvidga detta initiativ så att det icke blott skulle gälla kärnvapen utan militära rustningar över huvud taget.

Uppgiften skulle alltså vara att som led i ansträngningarna att få till stånd en minskning av de militära rustningarna och så småningom en total och allmän avrustning skapa nedrustningszoner, d. v. s. områden omfattande en eller flera stater där man träffat överenskommelse icke blott om att ej anskaffa kärnvapen utan också att enligt en viss tidsplan genomföra en allmän nedrustning. Det är givetvis önskvärt att sådana nedrustningszoner kan bli så omfattande som möjligt, d. v. s. helst omfatta alla stater. En nedrustning måste emellertid börja någonstans, och eftersom det visat sig svårt att få till stånd en allmän överenskommelse borde det genom Förenta Nationernas försorg undersökas — på motsvarande sätt som gjorts beträffande förslaget om kärnvapenfria zoner — om olika stater är beredda att ingå i dylika nedrustningszoner och alltså genomföra en militär uttunning.

Man kan givetvis tänka sig olika kombinationer av stater när det gäller att bilda nedrustningszoner. Vi vill i detta sammanhang understryka det naturliga i att de nordiska staterna tillsammans bildar en sådan nedrustningszon.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till regeringen begär initiativ i Förenta Nationerna och på annat sätt för att befordra tanken att skapa nedrustningszoner som ett led i ansträngningarna att uppnå allmän och total avrustning.

Stockholm i januari 1965

C.-H. Hermansson

Erik Karlsson

Henning Nilsson

Gustaf Lorentzon

Helmer Holmberg

Axel Jansson